

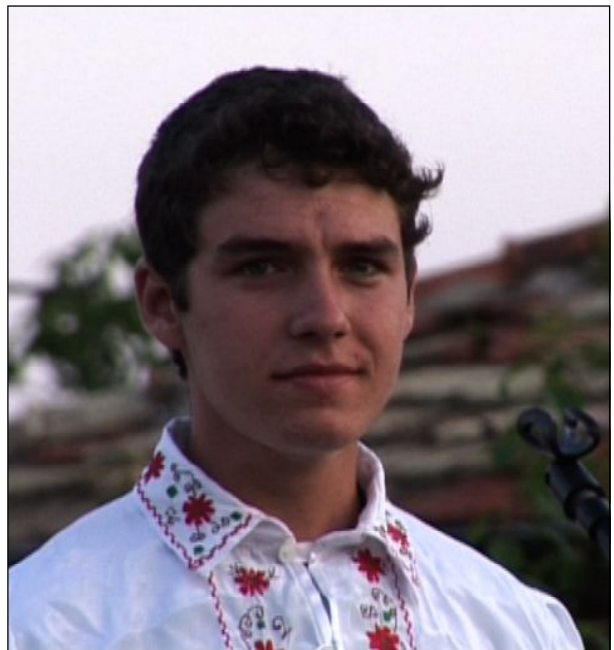
„РИТЪМЪТ НА ВРЕМЕТО“ ИЛИ ФЕНОМЕНОЛОГИЯТА НА РИТУАЛНИЯ ТАНЦ ВЪРХУ ЖАРАВАТА В БЪЛГАРИ (Филмът на СВУБИТ за информационната карта на нестинарството се върна при „избора“ след странстване по света)

Виолета Божилова

На 3 юни 2008 г. – празника на св. св. Равноапостоли Константин и Елена изследователският екип на научно-документалния филм за нестинарството „Ритъмът на времето“, пресъздаващ информационната карта на трактувания феномен, отново посети село Българи – Странджа, за да поднесе своя поздрав към героите на филма, както и към всички, съдействали за неговото осъществяване от региона.

Творческият екип – сценаристите проф. Александра Куманова, ст.н.с. Милен Куманов, операторът Стефан Алтъпармаков и експертът хирург проф. д-р Николай Яръмов, дари на всеки от местните си сътрудници копие от новата разширена версия на филма (Булфилм, 2008), новия брой на вестник „За буквите“ (бр. 27/май 2008) и подарък за дома и семейството на всеки от тях. И героите на филма, и местните сътрудници на екипа получиха персонални писма от проф. д.ик.н. Стоян Денчев – председател на Съюза на народните читалища и ректор на СВУБИТ, в които се казва: „Вашият дух и Вашите традиции са свидетелство за това, че и в динамичния и устремен към постоянно създаване на технологични новости и промени социокултурен климат на XXI век човек се нуждае да помни и съхранява родовата си културна памет.“

„Ритъмът на времето“ бе създаден през 2007 г. В него са включени автентични моменти от нестинарския празник. Изграден във формат на информационно-културологично изследване, за филма водеща е идеята за проникване в смисъла на информационното единство на феномена „нестинарство“. Уникалният ракурс – да се съпоставят многообразието на гледищата, позволяващи многобройни прочити на феноменологията на нестинарството, е ключът на

търсенията на творческия екип. Възможно е, в тези съпоставяния да се крие кодът на езическия култ, на сакралната връзка Земя – Космос, многократно пресемантизирана във времената.

Предпремиерата на филма „Ритъмът на времето“ се състоя на 28 септември 2007 г. в село Българи и до момента той е показван с успех по различни краища на света: Западния католически университет на град Анже (Франция) – 15 октомври 2007 г.; Националният дворец на културата в София на 1 ноември 2007 г. – Деня на народните будители – в хода на Тържествената церемония по откриването на V Национална конференция с международно участие „Книгата и духовността в европейската информационна ци-

визация“; Москва (Русия) – 4 декември 2007 г. по време на организираната от Европейската комисия под егидата на ЮНЕСКО на X юбилейна международна конференция EVA'2007 – „Информационно общество, култура, образование“; град Ричмонд, щата Вирджиния (САЩ) – 26 февруари 2008 г. пред младежка и научна аудитория на среща на колежите; Крим (Украйна) на XV международна конференция „Библиотеките и информационните ресурси в съвременния свят на науката, културата, образованието и бизнеса“ – 10 юни 2008 г.); Варна – на международния форум „Наука за информирането, информационни технологии и образование“ – 22 юни 2008 г. ...

„Ритъмът на времето“ е филмов продукт, създаден с некомерсиална изследователска цел, който е информационно-културологично изследване на нестинарството и е разпространен в мрежата от български библиотеки.

Научно-документален по вид, филмът е посветен на усилията да се прониква в явното и неявното знание за всяка информационна среда, чрез което тази среда се трансформира в нейна говореща ни карта-пътеводител. Антропологичното единство на духовната, менталната и телесната сфера, както и връзките на нестинарската обредност с целия религиозен спектър на човечеството, определят нестинарството като планетарно значим феномен, чийто култ е сакрален код, подложен на описание и дешифриране чрез филма.

Село Българи (*гр. назв.: Ургари, Вургари*) се счита за коренното място на българската нестинарска ритуална обредност и на 3 юни – след половинвековно прекъсване, отново всяка година при залез слънце в огнения кръг на жаравата, пред многохилядните човешки погледи влизат нестинарите, за да осъществят сакралната връзка земя – космос и със силата на „вгълбеното мълчание“ да олицетворят сливането на човека с природата. Без да е религия, фолклорната нестинарска обредност в Странджа е вкоренена в християнската религия през многообразни културни трансмисии.

През II хилядолетие преди Христа в Средиземноморието на базата на предноазиатски и египетски вярвания се оформя *орфизмът*, който в Тракия се изповядва в устна фолклорна обредност (тракийски орфизъм) до установяването на християнството. В тези културни пластове се откриват и рудиментите на нестинарската обредност.

Известен със задълбочения си интерес към българския фолклор, един от първите, търсещи обяснение на нестинарството, е Петко Р. Славейков. Той пише: „Тези, които ги прихваща Св. Костадин, та играят боси в огъня, казват ги ищциари... Тая дума

трябва да е вещицари от вещь, вещер, вещица, тоест знающий...“ За Петко Р. Славейков обредът е християнизиран тракийски, а носителите му са българи, някои от които погърчени.

Акад. Михаил Арнаудов вижда връзка между нестинарството и „средноазиатския шаманизъм и неговите екстази, магии, пророчества и чудесни лекувания“.

Чуждестранни автори смятат, че нестинарството води началото си от древногръцката Дионисиева обредност.

В най-ново време много изследователи работят по темата – историци, етнографи, фолклористи – с подобни и различаващи се разбирания.

Поднесен като триптих от ключови образи и понятия по концепцията „информационна среда“ (интеракции – информационни технологии – информационни фондове): Дух Светий (Любов) – Огън (Материя) – Слънце (Енергия), във филма „Ритъмът на времето“ се завърта кръгът въпроси за нестинарската обредност: Широко разпространен религиозен езически култ или шаманска обредност? Планетарно значими верски смесвания или локален фолклорен феномен? – все нямащи еднозначно решение дилеми.

Научно-документалният филм-изследване не изключва нито един от информационните планове на реалността и съзнанието. Водеща е идеята за проникване в смисъла на информационното единство на феномена нестинарство, като се фиксира неговата информационна среда в единство с ареала на Странжа – физичен, биологичен, културен.

Избраният уникален – антропологичен и информационен ракурс на филма – научно изследване дава основание за многобройни прочити на поднесената с прецизност и уважение феноменология на нестинарството. Точно в цялостното съпоставяне на многообразните гледища е ключът на търсенията на творческия екип и, възможно, именно в тези съпоставяния се крие и кодът на културните трансмисии на времената, преминали от Мала Азия през Асирия и Вавилон към Странджа и отседнали в нея.

Защото „знанието и светът са едно многомерно трансформиращо се цяло и следва да се четат и разбират в сравнение, в диалектическо многообразно единство“ – както бе казано на представянето на филма „Ритъмът на времето“ на 28.09.2007 г. в село Българи от автора на неговата идея и концепция проф. Стоян Денчев – принцип, естествено следван и от неговите създатели – философи, антрополози, специалисти по информационно моделиране, историци, религиоведи, етнологии, медици, културолози, и от местните жители – героите на филма.

